

Novotny Júlia

Magyar nyelvkönyv felsőfokú nyelvvizsgára készülőknek*

1. Kiknek ajánljuk?

Ez a tankönyv olyan nem magyar anyanyelvű tanulóknak készült, akik felsőfokú magyar nyelvvizsgát akarnak tenni, illetve akik meglévő magyar nyelvtudásukat bővíteni szeretnék. Leginkább olyan tanulókra számítunk, akik már kezdő és haladó nyelvkönyvekből tanultak, így nyelvtani ismereteik és szókincsük a középfokú nyelvtudásnak felel meg. Azoknak szántuk, akik a középfokú nyelvvizsga után is tankönyvből kívánnak tanulni.

Intézetünkben (BBI) az elmúlt időkből több olyan csoport is alakult, amelyekbe már évek óta hazánkban élő, dolgozó külföldiek jelentkeztek, akik alaposabb, részletesebb nyelvismeretre vágytak. Nem elégedtek meg a környezet nyújtotta nyelvi tapasztalattal, hanem módszeresen akarták bővíteni ismereteiket. Ezekben a csoportokban próbáltuk ki elképzeléseinket, tanítványaink széles körű érdeklődését kielégítendő újabb és újabb témákat, feladatokat, gyakorlatokat találtunk ki. Néha olyan igény is felmerül, hogy felsőfokú nyelvvizsgára van szüksége a nyelvtanulónak. Az Origo nyelvvizsga kidolgozásában is közreműködött intézetünk, s a követelmények kialakításában is részt vettünk. A korábbi kétnyelvű vizsga helyett egynyelvű lett a magyar vizsga. Intézetünkben korábban is egynyelvű vizsgákra készítettük fel diákjainkat, így ezt a gyakorlatot kellett továbbfejleszteni.

Végül azoknak a nyelvünk iránt érdeklődőknek írtuk ezt a könyvet, akik olvasókönyvet kívánnak. Nagyobb hagyományú nyelvoktatással rendelkező nemzeteknél ez már jól bevált önképzési forma, így remélhető, hogy a mienk is sikeres lesz.

2. A tematika

A tematikát a nyelvvizsgákon megszokott témáknak megfelelően alakítottam ki, így az első kötetben a következők szerepelnek: *Nyelv, nyelvtanulás; Család; Lakóhely; Munkahely; Étkezés; Szolgáltatások*. A második kötet tematikája: *Egészségügy; Sport; Szórakozás, művelődés; Utazás, közlekedés; Természet, környezet*,

* A XII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus (Szeged, 2002. március 27–29.) *Magyar mint idegen nyelv* szekciójában tartott előadás írott szövegváltozata („*Felsőfokon magyarul*”)

időjárás; Magyarország. Azt gondoltuk, hogy ez a lista felőleli mindazokat a területeket, amelyek érdekesek lehetnek a nyelvünk iránt érdeklődők számára.

3. A leckék felépítése

A szövegeket feldolgozó gyakorlatok követik, ezután egy nyelvtani vagy szóincsbővítő fejezet következik gyakorlatokkal. Minden leckét összefoglaló, ismétlődő feladatok zárnak. Az arányokat tekintve azt mondhatom, hogy a szövegek és gyakorlatok a leckéknek 70 %-át, a nyelvtani rész 20 %-át, az összefoglaló feladatok 10 %-át teszik ki. Legalább négy, de legtöbbször öt-hatféle szöveget dolgozunk fel egy leckében.

4. A szövegek

A tankönyv szövegei adaptálás nélküli, eredeti szövegek különböző nyelvi stílusrétegekből válogatva. Így vannak szépirodalmi (vers és próza), tudományos, sajtónyelvi, gazdasági, politikai, ifjúsági, populáris, hivatali nyelvi olvasmányok. Ezek szókincese igen változatos, de azt gondoljuk, hogy ezen a szinten már minderre szükség is van, és az eddigi ismeretek birtokában nem okoz megoldhatatlan nehézséget a megértésük. A különböző nyelvi stílusok bemutatásával árnyaljuk a tanulók nyelvtudását, és a gyakorlatok segítségével szeretnénk megértetni, hogy bizonyos helyzetekben mi az adekvát nyelvi forma. Mindenki, aki nyelvet tanul, ezzel a nehézséggel sokat küzd. Ezt átérezve próbálunk fogódzókat adni a könyvünkben a tanulóknak.

Fontos megjegyezni, hogy **nemcsak bölcsészeknek** készítettük a könyvet. Munkám során többször volt szerencsém tanítani közgazdászokat, orvosokat, mérnököket, akiknek a nyelvi érdeklődése természetesen másféle, mint a nyelvészeké, irodalmároké. Ha a szakmájukhoz közel álló, munkájuk során felhasználható ismereteket közvetítünk, akkor motiváltabbak lesznek ezek a hallgatók is.

Az olvasmányok kiválasztásakor azt a szempontot is próbáltam érvényesíteni, hogy mai viszonyaink alapján kb. 10–15 évre készül ez a tankönyv, tehát 2010–2015-ig elfogadhatónak, érdekesnek és érvényesnek kell lenniük az olvasmányoknak.

A szövegeknek nagy szerepük van a hungarológiai ismeretek bővítésében is. Ezért kizárólag magyar szerzők, magyar témával foglalkozó, magyar tudósokat, sportolókat, politikusokat stb. bemutató olvasmányokat szerkesztettem a tankönyvbe. A szerzők sora többek között Petőfitől, Arany Jánostól, Hermann Ottótól – Kosztolányi Dezsőn, Ottlik Gézáig át – Szabó Magdáig, Esterházy Péterig, Göncz Árpádig húzódik.

5. A feldolgozó gyakorlatok

Ezek leginkább a szövegértést, az árnyalt kifejezőkészség erősítését szolgálják. Itt is lényegi szempont volt a változatosság. Ezért a könyv megírásának előkészítésekor komoly gyűjtőmunkát végeztem különböző magyar és idegen nyelvi tankönyvek körében. Magam is igyekeztem új feladatokat kitalálni. A visszajelzések ebben a vonatkozásban is megerősítik, hogy érdemes volt a változatosságra törekedni.

6. A nyelvtan

A nyelvtani fejezetek azokat a témákat dolgozzák fel, amelyek az eddigi tankönyvekben nem, vagy csak igen érintőlegesen fordultak elő. Természetesen elsősorban a Magyar Nyelvi Intézetben (korábban: Nemzetközi Előkészítő Intézet; jelenleg: Balassi Bálint Intézet) használt alap- és középfokú (szakirányú) tankönyvek nyelvtani anyagai szolgáltak kiindulópontként, hiszen a legtöbb nyelvvizsgáló ebből az intézményből került ki.

Nyelvtani fejezetek (I. rész): Hangok, betűk, betűrend, elválasztás; Hangutánzó szavak; Régi családnevek; Névelők; A mondatról; A tranzitív és intranszitiv igéről; A határozott tárgyról; Sajátos szavak; Rövidítések; (II. rész) Az igekötő szórendjéről; Szleng; Frazeológia; Tiszta beszéd; Nyelvjárások; A helységnevek ragozásáról; Szövegtípusok. Ezeknek a fejezeteknek összeállításához óriási segítség volt az a több évtizedes tapasztalat, amely nyelvtanításunk során összegyűlt. Végre tankönyvben is megjelenhettek olyan nyelvi témák, amilyenekre a nyelvtanulás kezdeti szakaszában nincs sem idő, sem energia, de valójában nélkülözhetetlen részei a mindennapi nyelvhasználatnak. A nyelvtani fejezetekben kaptak helyet az olyan szókincsbővítő ismeretek is, mint pl. a hangutánzó szavak bemutatása vagy az ezredforduló szlengjének áttekintése. A hallgatói visszajelzés nagyon pozitív, hiszen élő, használható ismereteket nyernek a tankönyvből.

7. Összefoglaló feladatok

Az egyes leckék összefoglaló feladatokkal zárulnak, melyek egyrészt ismétlő jellegűek, másrészt komplex gyakorlatok. A gyakorlatok, feladatok egy része a nyelvvizsga feladattípusait mutatja be, ezzel is segítve a készülést a nyelvvizsgára. Természetesen ezek a feladatok is kapcsolódnak a tematikához, így igazán sokoldalúan dolgozhatjuk fel a megadott témakört. Itt is, miként a többi feladatnál is, törekedtem arra, hogy mind egyéni, mind csoportos tanuláshoz legyen megfelelő és elegendő feladat.

8. Kulcs az egyéni tanuláshoz

A könyvet egy *Megoldások* c. fejezet zárja. Arra gondoltunk, hogy ezen a szinten már lehetnek önállóan tanulók, nekik elengedhetetlen ez a támasz.

9. Képanyag

Miként a szövegeknél, a képeknél is az a cél lebegett a szemem előtt, hogy a magyar képzőművészetet ismertessem meg, amennyire lehet. Nyomdatechnikai okokból csak grafikák jöhettek szóba, s ez eléggé leszűkítette a válogatási lehetőségeinket. Többek között Rippl-Rónai József „A párizsi világkiállítás menükártyájának terve” (1890), Vasarely grafikája vagy Brenner György karikatúrája stb. élénkíti a tanuló figyelmét. Több térkép is szerepel a leckékben, sajnos a jelenlegi kiadásban nem olyan minőségben, hogy igazán élvezhető lenne.

10. Tervek

Ahogy minden igazi tankönyvíró, magam is azt gondolom, hogy a multimédiás (hanganyag, videoanyag) kiegészítők nélkül ma már nem szabad tankönyvet kiadni. Terveimnek a lehetőségek szabnak határt. Azt a tervemet pedig, hogy internetes távoktatásra alkalmassá tegyem a könyvet, továbbra sem adom fel.